

Dinsdag 5 januari 1915 – ochtendeditie

Belgische vluchtelingen.

Het Nederlands comité tot steun van Belgische en andere slachtoffers had aan het einde van 1914 ongeveer een half miljoen gulden ontvangen, te weten 426.303 gulden, 5553 frank en 138 mark. Het comité beveelt zich voor zijn beschermelingen, de vluchtelingen, bij de intrede van het nieuw jaar opnieuw bij het Nederlandse volk aan. Het vestigt in de eerste plaats de aandacht op die categorie van vluchtelingen, die aanvankelijk, met hetgeen zij van hun hebben en houden wisten te redden, meenden te kunnen toekomen. Helaas, het einde van de ellende is nog steeds niet te voorzien: thans zien zij zich, hoe node ook, gedwongen, zich tot Nederlands weldadigheid te wenden. Voor hen is een verblijf en masse, met andere lagen der bevolking, minder gewenst, zodat het comité te hunnen behoeve een beroep doet op allen, die in de gelegenheid zijn huisvesting te verlenen. Het comité zou het op hoge prijs stellen indien allen, die zich voor het vluchtelingenvraagstuk interesseren en de beschikking hebben of kunnen verkrijgen over woningruimte, zich in verbinding stelden met de damescommissie voor de afdeling huisvesting, welke onder leiding van mevrouw H. G. De Booy, permanent werkzaam in Rokin 91, Amsterdam, telefoon N° 5386.

Zaterdag zijn er 750 Belgische vluchtelingen per extra trein van Bergen op Zoom naar Nunspeet overgebracht.

Berlijn, 4 januari. Het Belgische spoorwegverkeer is op 1 januari in zijn gehele omvang door de Duitse overheid hervat. Ongeveer 8000 spoorwegbeambten en bedienden van het Duitse spoorwegpersoneel zijn de laatste dagen naar België vertrokken; onder dezen bevinden zich 1100 spoorwegbeambten uit Beieren.

Omtrent de laatste beschieting van de Belgische kust meldt men ons nog uit Cadzand:

Het geweer- en machinegeweervuur heeft geduurd van 's middags omstreeks 2 tot 4 ½ uur. Ook zag men veel rook tussen Knokke en Heist, dit zou dan moeten zijn te Duinbergen, een badplaatsje tussen beide steden. De rook werd ook zondag nog gezien, doch vlammen of vuur zag men niet. Vanuit de duinenreeks van Cadzand kon men zondag aan deze zijde van Knokke grote bedrijvigheid waarnemen. Ik zag veel mensen lopen, waartussen kinderen. Of dit vluchtelingen waren, welke daar tegengehouden werden, weet men niet, maar dit giste men toch. Men had veel hoop dat er zondag nog eens een enkele vluchteling zou doorkomen, die uitleg kon geven, maar tot het donker werd kwam er niemand, elk wordt tegengehouden. Zover wij konden zien, staan nog alle torens recht, zoals die der kerken te Heist en Zeebrugge, en ook de watertoren en vuurtorens te Knokke en Heist staan nog overeind. De watertoren te Zeebrugge, welke naar ik vernam ongeveer 80.000 frank heeft gekost, schijnt geheel vernield te zijn.

Ook zondag werd weer druk geschoten, maar nu verderop. Sommigen waren van oordeel, dat het bezuiden Oostende was, maar anderen dat het dichterbij was. Omstreeks half twaalf 's morgens werd op de hoogte van Heist eenmaal in de richting van de zee een kanonschot gelost. Vermoedelijk werden toen weer Engelse oorlogsschepen gezien, maar het bleef bij dat ene schot.

In tegenspraak met het bovenstaande en met vorige berichten over de beschieting van Zeebrugge door Engelse oorlogsschepen, meldt men ons uit Sluis, dat er geen bombardement heeft plaats gehad. Het kanongebulder van zaterdag kwam doordat de grote kanonnen, die van Duitse zijde in de duinen verdekt zijn opgesteld, ingeschoten werden. Daartoe waren in zee op verschillende afstanden drijvende

schietschijven geplaatst, die door velen voor Engelse oorlogsschepen zijn aangezien.

Gisteren hebben de Duitsers in de duinen bij de Nederlandse grens grote activiteit aan de dag gelegd. Ongeveer 300 manschappen waren bezig een zwaar kanon in stelling te brengen. Het kanon is van het Nederlandse gebied af duidelijk waar te nemen.

Wij hebben het overzicht van het Amerikaanse hulpcomité voor België, over de week die eindigde op 28 december, ontvangen. Er zijn in die week uit Rotterdam 2221 ton (van 2240 pond) tarwe en 2611 colli kleren en andere artikelen naar België gezonden. Met de voorafgaande zendingen mee 50.776 ton levensmiddelen en 3520 colli kleren en andere artikelen. Uit de rekening en verantwoording, lopende van 22 oktober tot 26 december, blijkt dat er een kas- en banksaldo is van 1.354.645 pond. Het comité schat de uitstaande vorderingen voor inkopen en vrachten op 1.400.00 pond. Er worden nog 39 schepen met levensmiddelen uit Amerika hier verwacht tussen heden en 12 april.

Te Brugge zijn volgens de Tijd vier personen gerechtigd heen en weer naar Nederland te gaan. Het zijn een drietal raadsleden met een schepen, die aangewezen zijn om te zorgen voor de bevoorrading der gemeente. Eerst weigerden ze, daar de Duitsers alleen verlof wilden verlenen op voorwaarde, dat de Duitsers een gedeelte van die levensmiddelen konden terugkopen. De burgemeester raadde hen echter aan, verstandig te zijn, daar anders ook de bevolking moet verhongeren, en deze wellicht zou overgaan tot het plunderen van particuliere huizen. Uit medelijden met de bevolking alleen legt men zich nu neer onder die onrechtmatige bepaling.

Men schrijft uit Aardenburg aan het Centrum:

Was het tot dusver in het Belgische dorp Middelburg rustig gebleven, gisteren (1 januari) zijn de burgemeester en secretaris van die gemeente door de Duitsers gevangen genomen en naar Heist overgebracht. Volgens een later bericht zou de gemeentesecretaris weer zijn vrijgelaten. De reden van die gevangenneming schijnt te zijn, dat de door de Duitse overheid gegeven orders niet waren uitgevoerd. Last was gegeven, dat alle sloten en grachten binnen 14 dagen drooggelegd moesten worden. Aan dit bevel kon natuurlijk onmogelijk voldaan worden.

Tegen 2 januari moeten de boeren in Middelburg 100 stuks vee voor het Duitse leger leveren.

Bij niet voldoening aan de rekwisitie zou de gemeente verantwoordelijk worden gesteld.

Duitsland heeft nieuwe bepalingen op het postverkeer voor de krijgsgevangenen uitgevaardigd. Het postverkeer van krijgsgevangenen in Duitsland met Engeland heeft plaats door bemiddeling van Nederland, met Frankrijk door Zwitserland, met Rusland door Zweden. Duitsland zorgt zelf voor het postverkeer met de krijgsgevangenen in België. Tot zekere grens zijn de stukken vrij van port. Alle correspondentie moet open verzonden worden en is aan strenge controle onderworpen. Het gebruik van telegraaf en telefoon is aan krijgsgevangenen niet veroorloofd.

Dinsdag 5 januari 1915 – avondeditie

Het gebeurde in het kamp van Zeist.

De minister van oorlog heeft een uitvoerig antwoord aan de voorzitter van de tweede kamer ingezonden op de vragen van de

heer Troelstra betreffende het instellen van een onderzoek naar de gebeurtenissen op 3 december 1914 in het kamp der geïnterneerden te Zeist.

Aanleiding.

De minister wenst zich te onthouden van beschouwingen over de niet aan de oppervlakte liggende oorzaken, welke kunnen hebben geleid tot de ongeregelheden, die een krachtdadig optreden onvermijdelijk maakten. Die oorzaken zijn van psychologische aard en liggen buiten het invloedsbereik der regering en der met de zorg en de bewaking der geïnterneerden belaste personen.

In het hier volgende zullen slechts de grieven worden opgesomd, toegelicht en zoveel mogelijk weerlegd, welke door de bij het onderzoek gehoorde geïnterneerden werden medegedeeld en door hen als aanleiding tot de ongeregelheden werden aangegeven.

1. Beperking der bewegingsvrijheid.

De geïnterneerden, althans een deel van hen, wensen in de gelegenheid gesteld te worden op ruime schaal bezoek te kunnen ontvangen en zich, hetzij alleen, hetzij met hun familie, buiten de afgerasterde ruimten van het kamp naar de nabijgelegen gemeenten te begeven.

Deze wensen kunnen slechts op beperkte schaal worden ingewilligd. Het is gebleken geen aanbeveling te verdienen de bezoekers, overwegend vrouwelijke, binnen de eigenlijke barakkenkampen toe te laten. Aan de pachter van elk der kantines is echter de verplichting opgelegd een aan het barakkenkamp grenzend gebouw te plaatsen, waar bezoekers kunnen worden ontvangen. Aanvankelijk van primitieve aard, zijn deze gebouwen sedert verbeterd.

Aangezien op de commandant van het interneringsdepot de verplichting rust met de meeste nauwgezetheid tegen ontvluchting der geïnterneerden te waken en pogingen daartoe bij herhaling, soms ook met gunstige uitslag, werden gedaan, kan in verband met de plaatselijke toestand slechts in uitzonderlijke gevallen en onder de vereiste controle het verlaten van de kampen worden toegelaten.

2. Het niet beschikken over een kantine.

Bij het ontwerpen der barakkenkampen werd reeds dadelijk rekening gehouden met de aanbouw van de nodige ruime kantines. Het spreekt echter vanzelf dat, met het oog op het naderende gure jaargetijde, gelet op het feit, dat duizenden aanvankelijk onder linnen tenten gelegd waren, in de eerste plaats de bouw van legerbarakken werd ter hand genomen met al wat verder reeds terstond onmisbaar was: keukens, waslokalen, toiletten, waterleiding, elektrische verlichting enzovoort. De kantines waren dan ook op 3 december nog niet gereed en men moest zich behelpen met enige kleine, vluchtig opgeslagen kermistenten.

3. Te hoge prijs der te koop gestelde waren.

In de aanvang te Amersfoort, waar de capaciteit der bestaande militaire kantine uit de aard der zaak onvoldoende was, en later ook te Zeist, zolang een overeenkomst met de pachter voor de kantine aldaar nog niet was aangegaan, werden venters met stalletjes en verkoopwagens toegelaten.

Ondanks voortdurend toezicht kwamen daarbij misbruiken voor, in het bijzonder wat de hoedanigheid der koopwaar betreft. Dit is gebleken uit de rapporten van de gemeentelijke keuringsdienst. Door de over het geheel mindere kwaliteit der koopwaar en doordat de verkopers weinig of geen onkosten hadden, waren deze in de

gelegenheid hun prijzen betrekkelijk laag te stellen. Toch waren deze voor sommige artikelen hoger, dan die welke op de tarieven der pachters zijn genoteerd. Die pachters hebben daarenboven de kosten voor meubilering, verwarming en verlichting der kantinegebouwen te hunnen last. Daarbij komt nog de prijsstijging van sommige artikelen. Hoewel dientengevolge de tarieven der pachters dooreen genomen iets hoger zijn dan die der venters, mogen zij in genen dele te hoog worden geacht; zij worden vastgesteld in overleg met de directeur van de gemeentelijke keuringsdienst te Amersfoort. Het gehalte der koopwaar beantwoordt aan billijke eisen.

4. Het ontbreken van tochtportalen aan de ingangen der logiesbarakken.

Inderdaad werd hierdoor bij sterke wind uit sommige richtingen het verblijf in de barakken onaangenaam. Thans wordt hierin voorzien.

5. De gedwongen ledigheid.

Het lag in het voornemen de eerste groep geïnterneerden, die naar het barakkenkamp waren overgebracht, de behulpzame hand te laten bieden bij de omvangrijke aanbouw die nog moest plaats hebben. Die hulp had echter weinig te betekenen, aangezien de geïnterneerden daartoe weinig lust vertoonden, en een soort lijdelijk verzet zich openbaarde. Niet veel beter ging het met enig grondwerk, dat verlangd werd, tot het weggraven van enige oneffenheden in het terrein binnen de omrastering van het kamp en het aanbrengen van enige voorzieningen voor de afvoer van water in de enigszins drassige bodem. Het lijdelijk verzet, hiervoor bedoelt, openbaarde zich vooral doordat uit de ploegen die voor arbeid werden aangewezen, telkens tal van personen, door zich op de ziekenrapporten te melden, zich aan de arbeid onttrokken. Wel werden, voor een zeer aanzienlijke

waarde, planken, toebehorende aan de aannemers der gebouwen ontvreemd, teneinde met allerhande soort gereedschap, op een of andere wijze binnengebracht, verschillend knutselwerk, stoeltjes, kastjes, enz. te vervaardigen.

Als reden, waarom men niet aan de barakkenbouw of aan het grondwerk wilde meewerken, werd opgegeven dat men daardoor de Nederlandse werkman het brood uit de mond nam.

Ongeregelheden op 2 december.

Reeds in de namiddag van 2 december kwamen ongeregelheden voor. Als eerste aanleiding moet worden aangemerkt het in arrest stellen (rond 3 uur in de namiddag) van een drietal Belgische geïnterneerden, die door twee rijksveldwachters in een gangetje tussen twee gebouwtjes der kantine op het bezoekersterrein aangetroffen werden, bezig hun militaire uniformen tegen burgerkleding te verwisselen.

Blijkens het rapport van een der schildwachten had een Belgische vrouw, die op bezoek kwam, burgermannenkleding onder haar rokken verborgen, binnen het kamp gebracht. Tengevolge van deze arrestatie werden de geïnterneerden oproerig en schoolden voor de omheining bij de toegang tot het kamp tegenover de wacht bijeen, waarbij in het bijzonder een der geïnterneerden, die zich reeds de gehele middag sarrend en beledigend tegen officieren en rijksveldwachters had gedragen, blijkbaar de leiding van het relletje op zich nam. Op zijn voorbeeld begon de samengeschoolde menigte te loeien en te schreeuwen tegen elke officier op politiemans, die zich daar ophield. (De hierboven bedoelde leider behoorde de volgende dag tot de gedoden).

De samenrottende Belgen scholden op de Hollanders, staken vloekend en dreigend de vuisten op tegen de wacht en bleken het mee op de binnen het kamp aanwezige Belgische gendarmen gemunt te hebben die zij er van verdachten hun landgenoten te hebben verraden, toen de laatsten bezig waren zich te verkleden met het doel in burgerkleding te ontvluchten.

Twee aanwezige kapiteins, onder wie de commandant van het interneringskamp n° 1, trachtten de menigte tot rust te brengen, eerst door de mensen met kalmte en geduld toe te spreken, daarna door ze op bevelende toon te bewegen naar de barakken terug te keren. Geleidelijk, doch slechts over korte afstand werd daaraan voldaan. Tenslotte bleek evenwel krachtiger optreden noodzakelijk. Met behulp van een tiental manschappen van de wacht lukte het, zonder gebruik te maken van wapens, hen terug te drijven tot in de nabijheid van de keukens, waarbij nog een derde kapitein assistentie verleende. Een der belhamels werd daarbij gegrepen, wist zich weer los te rukken, doch werd daarna met behulp van twee soldaten gearresteerd.

Teneinde een nieuw opdringen van de menigte naar de uitgang van het kamp te beletten, deed de hiervoor genoemde commandant door de soldaten van de wacht een cordon vormen, en begaf zich vervolgens met de beide andere bedoelde officieren buiten de omheining ter verdere observatie.

Het blazen van het signaal "eten" had tenslotte tot gevolg dat de menigte zich verspreidde.

Ter voorkoming van mogelijke verdere ongeregelde heden werd door de commandant van het interneringskamp n° 1 een detachement van 50 man van het bewakingsbataljon gevraagd, ter beschikking van een

der hoger bedoelde kapiteins, die die nacht op wacht zou blijven. De beide anderen (onder wie de commandant) gingen huiswaarts.

Tijdens het eten maakte de op wacht gebleven kapitein een ronde door de barakken. Men zat gedeeltelijk bij kaarsen, gedeeltelijk in het duister, aangezien het elektrisch licht niet kon worden ontstoken ten gevolge van een stoornis, die later bleek te zijn ontstaan door beschadiging van de isolatie van de hoogspanningskabel in de Galgensteeg nabij Bussum.

De rust scheen vrijwel teruggekeerd, alleen het gebrek aan verlichting gaf tot enige opwinding aanleiding.

Inmiddels was het gevraagde detachement van 50 man, waarbij ook een hoofdofficier, alsmede enige lagere officieren, binnen de omheining aangekomen. Aangezien de gemoederen rustiger werden, stelde de in het kamp op wacht zijnde kapitein aan de zonet bedoelde hoofdofficier voor, het detachement weer buiten de omheining te doen brengen, hetgeen geschiedde, terwijl kort daarop ook de officieren uit elkaar gingen en het detachement verder weggeleid werd. Ongeveer terzelfder tijd was het elektrisch licht weer hersteld.

Omstreeks half acht 's avonds ontstonden er opnieuw samenscholingen; grote groepen trokken joelend door het kamp, bewogen zich in de richting van de uitgang en eisten vloekend en schreeuwend, dat de 3 gearresteerde mannen zouden worden losgelaten onder bedreiging anders alles te zullen afbreken.

Inderdaad begonnen zij aan de ijzerdraadafluiting te rukken, waarbij enige draden knapten, terwijl verder het kantinegebouw het moest ontgelden, waarvan de ruiten werden ingegoooid.

De schildwacht achter het kantinegebouw trachtte diegenen die met stenen wierpen, te beduiden daarmee te eindigen. Denkend dat zij

hem door het kabaal niet konden verstaan, schoot hij zijn geweer in de lucht af.

Ook een vaandrig, die met een kleine afdeling van de wacht naar het kantinegebouw gezonden was, heeft, toen werd doorgedaan met het ingooien van ruiten, na duidelijke en herhaalde waarschuwing enige hoog gerichte schoten doen afgeven.

De bende ging daarop uiteen.

De kapitein, die op wacht was, en zich een uur verwijderd had voor het gebruik van het middagmaal, kwam juist weer het kamp binnen en trad met verschillende mensen in gesprek.

Als gewoonlijk waren geniesoldaten de woordvoerder, en ook thans weer werd, natuurlijk tevergeefs, verzocht om de drie in de kampcellen opgesloten geïnterneerden (waarvan hiervoor sprake was) vrij te laten.

De kalme uitleggingen en terechtwijzingen van die kapitein, die verschillende vermeende grieven aanhoorde, en daarop mededeelde dat billijke klachten aanleiding zouden geven tot een rechtvaardig onderzoek, deden, althans ogenschijnlijk, een meer tevreden stemming terugkeren. Daarbij ondervond hij veel steun van verschillende Belgische militairen.

De nacht ging verder rustig voorbij.

Gebeurtenissen op 3 december.

Toen de administrateur van de kantinepachter 's morgens omstreeks 8 u 15 de kantine binnenkwam bleek hem, dat men het niet gelaten had bij het inwerpen der ruiten met stenen en lege biervaten, de vorige avond, maar dat verschillende koopwaren waren ontvreemd

en dat gevulde biervaten uit de kramen waren weggehaald en leeggedronken. Terwijl deze administrateur in de kramen bezig was, werd het werpen met stenen herhaald.

De commandant van het interneringskamp n° 1, bij zijn aankomst om 8 u 30 reeds gewaarschuwd door de kapitein die de wachtdienst had, dat nieuwe onlusten konden worden verwacht, kreeg ook persoonlijk terstond de overtuiging dat de toestand nog niet normaal was. In verband daarmee droeg hij de luitenant van piket op, zich met het piket in de nabijheid van de wacht gereed te houden en binnen de omheining te komen, zodra verergering van de toestand zulks noodzakelijk maakte.

Bedoelde luitenant, die juist was teruggekeerd van het interneringskamp n° 1, had op zijn terugmars reeds gezien dat de nog overgeschoten ruiten van de kantine met stenen werden verbrijzeld.

Pogingen, door hem en door een der aanwezige kapiteins om de mannen tot rede te brengen, mochten niet baten. Het gejoel der geïnterneerden hield niet op; hun houding werd uitdagender.

Toen dan ook tegen de tent van de commandant van het interneringskamp n° 1, waarin deze zich had begeven tot het houden van zijn rapport, een daarheen geworpen voorwerp aanbondsde, trad deze officier naar buiten en richtte hij tot de officier van piket het verzoek krachtig op te treden, desnoods te schieten.

De luitenant begaf zich hierop naar het wachtlokaal, verzamelde het piket en deelde zijn manschappen mee, dat zij uitsluitend naar zijn commando moesten luisteren en dat hij alleen de verantwoordelijkheid droeg.

Aangezien een afdeling Belgen, van schoppen en kruiwagens voorzien, het kamp naderde, en gevreesd werd, dat deze

werkwilligen door hun oproerige landgenoten tot verzet zouden worden aangespoord, terwijl bovendien door de luitenant van piket gezien werd, dat men weer bezig was de kantine te plunderen, begaf hij zich met het piket binnen de omheining waar die afdeling, sterk 1 onderofficier en 16 man, met hoongelach en uitroepen als “dutsen” werd begroet, waarop de commandant van het kamp de luitenant opdroeg, dat gelach en gejoel te doen staken.

Het piket werd tegenover de voorlopige kantine met het front naar de wacht opgesteld. Het werd door een grote menigte Belgen omringd, die schreeuwend en onder het geroep van “hoei, hoei”, de soldaten uitscholden voor “Duts”, “Kwatta-soldaatjes”, enz.

De luitenant, zich onder de Belgen begevend, sommeerde hen enige malen in de Hollandse en in de Franse taal, toch het schreeuwen te staken en uiteen te gaan. Daarop volgde een verwoed geroep, o.m. “gooi de schoppen weg, laat ze zelf werken”, tegen de voorbijtrekkende, van gereedschap voorziene Belgen, waarvan hiervoor reeds werd gesproken. Een voorbijrijdende marechaussee werd uitgefloten.

Omdat de menigte meer en meer oprong, verplaatste de luitenant het piket zodanig, dat het met de rug naar de kantine en vlak er voor kwam te staan.

Het gejoel en geschreeuw ging steeds door, terwijl de geïnterneerden hoe langer hoe meer oprongen, en met stenen wierpen.

De luitenant arresteerde een van de opruiers, die in de Franse taal de Belgen ophitste, en sommeerde opnieuw, in het Frans en in het Hollands, om uit elkaar te gaan. Nog een tweede geïnterneerde, die de menigte aan de gang bracht, werd door de luitenant persoonlijk

gegrepen en door hem naar de kampcommandant gebracht. Inmiddels drongen velen om de luitenant heen en scholden hem "Duitse spion".

Meer en meer naderde de menigte de tent van de kampcommandant. Weer sommeerde de luitenant, en vervolgens verplaatste hij het piket naar de rechterzijde van de kantine, omdat de Belgen het poogden te omsingelen.

Nogmaals volgde een sommatie in beide talen, en werd terug een opruier, door de luitenant tot achter de kantine nagelopen, gegrepen: een korporaal kreeg opdracht de man naar de kampcommandant te brengen; hij wist echter te ontsnappen.

De geïnterneerden hielden niet op met schreeuwen en joelen.

Opnieuw begaf de luitenant zich onder de menigte, wees hen op de ernst van de toestand en bezigde tenslotte de woorden: "les Hollandais ont beaucoup de patience, mais quand ça est fini, alors ils savent agir."

Weerom hoongerop, waarop de luitenant commandeerde "Geef acht; met standvizier!" (de magazijnen waren gevuld en de bajonet was op het geweer geplaatst). De Belgen stoven uiteen, maar riepen tevens: "Schiet maar, Kwatta-soldaatjes", terwijl ze de armen omhoog staken. De luitenant liet de geweren afzetten en op de plaats rusten. Nieuw hoongelach. De luitenant, die uit de kantine een geïnterneerde zag komen, die zich blijkbaar iets had toegeëigend, gaf aan de korporaal opdracht, die man naar de kampcommandant te geleiden. De menigte nam opnieuw een dreigende houding aan, en toen op hetzelfde ogenblik enige stenen achter het piket neervielen, commandeerde de luitenant met luide stem: "Geef acht; met standvizier; salvo-vuur, aan, vuur."

Een geschreeuw ging op, maar de mannen gingen niet uit elkaar; integendeel, zij drongen zelfs dichter op het piket aan. Of er doden of gewonden waren gevallen, was niet te zien, omdat velen zich op de grond wierpen. Weer werd een steen geworpen, die achter het piket neerviel. Door het verder opdringen zag de luitenant zich genoodzaakt opnieuw vuur te doen geven, ditmaal twee salvo's, kort na elkaar, omdat één salvo niet voldoende was gebleken. Ook na het tweede salvo ging men niet uit elkaar; eerst na het derde begrepen de geïnterneerden dat het ernst was, en ging de menigte, in de richting van de barakken vluchtend, uiteen.

De luitenant liet de geweren bij de voet plaats en rukte met het piket in de gewone pas een eind voorwaarts.

Vervolgens is het piket naar de wacht, buiten de omheining, geleid.

In het geheel is door 15 geweerdragenden (1 korporaal was met een arrestant weggezonden en 1 man was als post in de rug uitgezet) gevuurd, en zijn er in totaal 43 patronen verschoten (bij 2 geweren kwamen weigeringen voor).

Door de luitenant is niet met de revolver geschoten: wel heeft hij daartoe de beweging gemaakt en was het inderdaad bij het eerste commando "vuur" zijn bedoeling een schot te lossen om eventuele aarzeling bij de manschappen te voorkomen en zoveel mogelijk zekerheid te hebben, dat het commando juist werd uitgevoerd; wanneer toch één schot valt, volgt bij het afgeven van een saldo de rest in de regel vanzelf.

De revolver weigerde echter.

In het geheel waren 26 geïnterneerden getroffen. Vijf bleken terstond gedood te zijn, en een zesde overleed spoedig daarna. Nog is één der getroffenen tijdens het vervoer, en een andere in de loop

van de middag in het ziekenhuis overleden. De toestand van de 18 overigen is thans zeer gunstig; vier van hen zijn reeds hersteld ontslagen, terwijl dit met de overigen vermoedelijk geleidelijk binnen enige weken het geval zal kunnen zijn.

Alvorens het relaas van het gebeurde te besluiten, dient nog te worden opgemerkt, dat uit verschillende getuigenverklaringen afdoende is gebleken, dat het opsteken der handen waarvan hiervoor sprake was, uitdagend en uittartend was en niet als een teken van overgave kon worden aangemerkt.

Optreden van de zijde der Nederlandse militairen.

Uit het voorgaande blijkt, dat het ingrijpen van het bewakingsdetachement geschied is op last van de kapitein, commandant van het interneringskamp n° 1, die de officier van piket gemachtigd heeft zo nodig van de vuurwapens gebruik te maken.

Het bevel tot vuren is gegeven door de luitenant van piket, doch niet, dan na herhaalde sommaties en nadat getracht was de geïnterneerden met overreding te bewegen uiteen te gaan. Toen daaraan geen gevolg werd gegeven, de houding der menigte steeds dreigender werd, deze meer en meer opdrong en zich niet ontzag met stenen op het piket te gooien, bleef geen ander middel over dan schieten.

De minister, hoewel ten zeerste betreurend dat moest worden overgegaan tot dit middel, waardoor onvermijdelijk slachtoffers moesten vallen, heeft nochtans de overtuiging, dat het krachtig optreden niet alleen nodig maar zelfs niet te ontgaan was, en dat de kapitein en de luitenant, zoeven bedoeld, geheel hebben gehandeld, zoals hun plicht gebod. Alleen aan dit tijdig en krachtdadig ingrijpen, hoe treurig ook in zijn gevolgen, is het te danken, dat erger werd

voorkomen. Ware anders gehandeld, dan zou ongetwijfeld de geest van verzet zich krachtiger hebben ontwikkeld en tot ernstiger ongeregelheden aanleiding gegeven hebben.

De Duitsers in België.

Sluis, 5 januari. Evenals vorige dagen, gaan de Duitsers voort de duinenstreek nabij onze grens in staat van tegenweer te brengen, teneinde een mogelijk aanval der bondgenoten uit zee te kunnen afslaan. Honderden manschappen zijn gedurig bezig met het maken van verdedigingswerken en het in stelling brengen van kanonnen.

Donderdag of vrijdag jongstleden hebben de Duitsers elf villa's te Heist opgeblazen. Deze villa's waartoe het bekende pension La Brise behoorde, vormden een groot deel van twee nieuwe straten. Dit alles is geschied teneinde een open schietveld voor de kanonnen te hebben.

Men meldt ons uit Roosendaal:

Zondagavond heeft er op de lijn Antwerpen-Essen een ernstige treinbotsing plaats gehad, waaromtrent ik eerst heden bijzonderheden verneem. De personentrein uit Antwerpen is op het kruispunt van een lijn, die enige forten verbindt, met een militaire trein in botsing gekomen. De trein werd achter de locomotief ingereden, een bagagewagen en een passagiersrijtuig werden vernield, de overige rijtuigen ontspoorde. De militaire trein vervoerde geen passagiers. Van de reizigers in de andere trein werden 8 personen gedood en 25 ernstig en enige licht gewond.

De brief van kardinaal Mercier.

De correspondent van De Tijd te Roosendaal meldt:

Naar aanleiding van het herderlijk schrijven van zijne eminentie, kardinaal Mercier, bisschop van Mechelen, is zijne eminentie in hechtenis genomen. Door geheel België hebben politie en justitie in alle parochies een onderzoek ingesteld om het stuk op te sporen en zo mogelijk te vernietigen. Verscheidene priesters zijn in hechtenis genomen, doch velen van hen werden na enige uren weer op vrije voeten gesteld.

Zondag had in de Onze Lieve Vrouwekerk te Antwerpen de plechtige opdracht plaats van België aan het Heilig Hart, welke plechtigheid oorspronkelijk door kardinaal Mercier zou geleid worden. Duizenden konden geen plaats vinden in de overvolle kerk. Het lof kon tot veler teleurstelling niet door kardinaal Mercier gecelebreerd worden. Dit geschiedde door de deken van Antwerpen. De deken hield een sermoen, waarin zinspelingen op het schrijven van kardinaal Mercier voorkwamen en betuigingen van trouw. Na het sermoen hield ook de bekende socioloog en geliefde redenaar, pater Rutten o.p. een toespraak, waarin hij o.a. zegde: Antwerpen heeft altijd behoord aan de Antwerpenaren en zal ook in de toekomst aan de Antwerpenaren blijven. Eigenlijk zou zijne eminentie, onze geëerbiedigde en veel beminde kardinaal, op de plaats moeten staan van waar ik thans het woord tot u richt, maar door een buitengewone omstandigheid is zijne eminentie belet om in ons midden aanwezig te zijn.

De redevoeringen van de deken van Antwerpen en pater Rutten maakten diepe indruk. Vele Duitse soldaten waren in de kerk aanwezig. De voorste banken waren ingenomen door Duitse officieren. Om geen nog groter opzien te baren dan reeds geschiedt door de Duitse actie tegen het rondschrijven van kardinaal Mercier wordt deze gevangen gehouden en bewaakt in het aartsbisschoppelijk paleis te Mechelen.

België.

De Moniteur Belge, het Belgische staatsblad, van 25-31 december bevat het volgende verslag aan de koning van Van de Vijvere, de Belgische minister van financiën:

“Wegens de kracht der omstandigheden is de Grondwet geenszins opgeschort, doch onuitvoerbaar voor zekere van haar bepalingen.

De wetgevende macht namelijk, kan niet werkzaam zijn volgens de grondwettelijke voorschriften. Bij de onmogelijkheid waarin men zich bevindt de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de Senaat bijeen te roepen, kan een enkele der drie taken dezer macht handelend optreden: de koning.

Voor de zaken, waarbij de tussenkomst van de wetgevende macht vereist wordt, zoals de jaarlijkse machtiging om de belastingen te innen en de vaststelling van de begroting der uitgaven van de staat, is er van dan af geen andere oplossing, dan aan de koning alleen de zorg te laten schikkingen te nemen.

Aldus, sire, zijn de twee ontwerpen van besluit te verrechtvaardigen die ik de eer heb aan uwe majesteit te onderwerpen.

Het eerste betreft het verlengen tot het jaar 1915 der belastingwetten die, bij gebrek aan de vernieuwing voorgeschreven door artikel 111 van de grondwet, niet meer van kracht zouden zijn na 31 december aanstaande. Zo ook zal er na 31 december geen enkele wetgevende machtiging meer bestaan, geldig voor de gewone uitgaven en voor deze door de staat van oorlog teweeggebracht. Inderdaad, de wet van 4 augustus ll., die aan de regering een krediet verleende van 200 miljoen, beperkte er het gebruik van tot de uitgaven voortvloeiende uit de verscheidene buitengewone maatregelen gedurende het jaar 1914. Een tweede ontwerp van besluit heeft dus voor doel, bij gebrek aan begrotingen of voorlopige

kredieten, macht te verlenen voor de uitgaven die nodig zijn voor de werking der verscheidene ministeries en diensten, alsmede de aantekeningen op het krediet van 200 miljoen te verlengen tot het jaar 1915, en zelfs dit krediet te vergroten.

In ons avondblad van gisteren is, tengevolge van een vergissing een brief opgenomen van onze correspondent te Middelburg, waarin deze enige mededelingen weergeeft van iemand, die onlangs te Antwerpen en Brussel geweest was. Daarin komt o.m. een verhaal voor omtrent een zelfmoord van een generaal, die von Wezeler wordt genoemd. Men zal reeds hebben begrepen, hier met een oud gerucht te doen te hebben, dat reeds verscheidene weken geleden met stelligheid is tegengesproken. Ook de conclusies, die de schrijver trekt uit het feit, dat er in deze wintermaanden geen vee in de weide wordt gezien, kunnen natuurlijk slechts onder groot voorbehoud worden aanvaard.